

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 45

van **RITA MOORS**

datum: 11 oktober 2021

aan **HILDE CREVITS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE, WERK, SOCIALE ECONOMIE EN LANDBOUW

Project Einsteintescoop - Financiering

Limburg is in de running om een uniek wetenschappelijk miljardenproject binnen te halen. De provincie hoopt samen met Nederland en Duitsland de Einsteintescoop te bouwen. Dat is een hoogtechnologische meetinstallatie voor zwaartekrachtgolven in het heelal. Astronomen kunnen er zwaartekrachtgolven en rimpelingen in de ruimtetijd die het gevolg zijn van extreem heftige gebeurtenissen in het heelal, bijvoorbeeld botsingen tussen zwarte gaten, mee waarnemen.

Universiteiten, Vlaanderen en Europa hebben al bedragen uitgetrokken om het project Einsteintescoop te ondersteunen, die bedoeld zijn voor de financiering van de voorbereidingsfase.

Er werd ook al beslist om een intra-Belgische werkgroep op te richten rond de Einsteintescoop. Op 22 september 2021 vond in Limburg ook de eerste 'Einstein taskforce' plaats, op initiatief van de Limburgse gouverneur, waar Vlaanderen ook in vertegenwoordigd is.

Het is duidelijk dat een sterk engagement van de Vlaamse overheid de kansen kan vergroten dat het 'ET-project' in de regio van het drielandenpunt België-Nederland-Duitsland wordt gerealiseerd.

Elk land zal een eigen rol toebedeeld krijgen. Die rol zal een groot verschil betekenen in economische waarde tussen het land waar de 'tunnelbuis' onderdoor gaat, of het land dat de toegangspoort op zijn grondgebied zal krijgen.

1. Hoe ziet de minister concreet de financiële puzzel voor de verdere realisatie van het project? Naar welke partners kijkt ze daarvoor?
 - a) Wat is het budget dat de minister verwacht van de universiteiten?
 - b) Wat is het budget dat de minister verwacht van Europa?
 - c) Heeft de minister ook verwachtingen op provinciaal niveau? Verwacht ze dat de provincie een budget vrijmaakt? Heeft ze daarvoor al rond de tafel gezeten met de provinciale ontwikkelingsmaatschappij (POM)?
2. Kan de minister toelichten welke resultaten al zijn voortgekomen uit de intra-Belgische werkgroep?
3. Kan de minister toelichten welke resultaten al zijn voortgekomen uit de 'Einstein taskforce', waarin Vlaanderen ook vertegenwoordigd is?
4. Heeft de minister overleg gehad met andere kabinetten?

5. Welke deadlines stelt de minister voorop - of zijn er al vastgelegd - voor wat betreft de voortgang van het binnenhalen van het project?
6. Welke verdeelsleutel zal de minister vooropstellen t.o.v. Nederland en Duitsland? Zal het land dat de toegangspoort op zijn grondgebied krijgt meer moeten bijdragen omdat het meer economische voordelen krijgt? Heeft de minister daarover al contact gehad met Nederland en/of Duitsland? Of plant ze dat te doen?

HILDE CREVITS

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE, WERK, SOCIALE ECONOMIE EN LANDBOUW

ANTWOORD

op vraag nr. 45 van 11 oktober 2021

van **RITA MOORS**

1. Deze vraag is zeker belangrijk, maar komt iets of wat te vroeg.

We moeten inderdaad met alle stakeholders in overleg gaan. Dat geldt zowel voor die binnen Vlaanderen, als die buiten Vlaanderen waaronder de intra-Belgische overheden en de internationale gemeenschap.

Het spreekt voor zich dat we een sterk engagement verwachten van de universiteiten en bij uitbreiding van onze kennisinstellingen in het algemeen, van de lokale besturen en van de Vlaamse regering. Hoe dat engagement er moet uitzien, moet bepaald worden in overleg. Er zal in elk geval over meer aspecten dan het eventuele budget moeten gesproken worden.

Van de kennisinstellingen bijvoorbeeld, wil ik ondermeer te weten komen welke invloed de Einstein Telescoop zal hebben op ons hoger onderwijs, op het wetenschappelijk onderzoek en hoe de kennisinstellingen zich daartoe engageren en organiseren. Daarbovenop zal voor mij moeten duidelijk zijn dat dit wetenschappelijk domein in hun ogen een zwaartepunt moet worden in ons kennislandschap. Het prijskaartje van de Einstein Telescoop vereist met andere woorden een duidelijke keuze en engagement in die zin. Dit project zal immers een financiële impact hebben op de financieringskanalen van onderzoeksinfrastructuur in Vlaanderen.

Naast de in uw vraag vermelde entiteiten zoals de universiteiten of de provincie, zijn er nog tal van andere actoren die een belangrijke rol spelen bij het al of niet doen slagen van dit project. Er zullen effecten zijn op ruimtelijke ordening, op leefmilieu en noem maar op. Hier komen we natuurlijk op het bevoegdheidssterrein van mijn collega's in de Vlaamse regering, maar ook op dat van collega's op het federale niveau.

Naast voor kennisinstellingen en overheden dient het project een aantoonbare meerwaarde te genereren voor onze bedrijven. Hier is een belangrijk rol weggelegd voor de bedrijfsorganisaties, de POM, Vlaio e.a.

Van Europa kunnen we een eerder beperkte financiële steun verwachten. Ik verwacht van de Europese Commissie, van het ESFRI-forum en van mogelijks andere Europese gremia dat ze Einstein Telescoop als Flagship op de kaart zetten.

We moeten de komende drie jaar aanwenden om een concreter beeld te krijgen van de haalbaarheid, de kost en de toegevoegde waarde en de risico's op alle niveaus. We moeten zicht krijgen op de standpunten van onze internationale partners en op die van onze Belgische partners. Dat is wat ons nu te doen staat. Ik sta hierover in contact met de gouverneur om dit gepast te organiseren. Daarnaast kunnen ook de kennisinstellingen zich reeds ten gronde voorbereiden. Zij kunnen via het IRI-programma van het FWO een dossier voorbereiden betreffende de wetenschappelijke aspecten. Begin januari 2022 zal de volgende oproep voor voorstellen van IRI opengesteld worden.

2. Er is op vandaag een principiële akkoord over de oprichting van de intra-Belgische werkgroep. Intra-Belgisch wordt nu gekeken naar de beste formule en samenstelling. De werkgroep is gepland van start te gaan in 2022 net zoals de internationale werkgroep en dus na de officiële lancering van de ESFRI-Roadmap in december. De informele Einstein taskforce bereidt momenteel haar "Rules of Operation" voor zoals dit in het jargon noemt, evenals een "Preparatory Phase" aanvraag onder Horizon-Europe. Hiervan kan het Europese ET consortium, als het project goedgekeurd wordt, tegen oktober volgend jaar 1 tot 4 Meuro co-financiering verwachten. Dat geld is bedoeld om binnen Europa het dossier grondig voor te bereiden, om alles in kaart te brengen en om finaal te komen tot een goed 'bidbook' waarop geïnteresseerde consortia hun kandidatuur kunnen stellen als 'gastheer' voor de Einstein Telescoop. Het spreekt voor zich dat Vlaanderen betrokken zal worden bij dit project.
3. Zie antwoord hierboven
4. Zie antwoord hierboven
5. De finale deadline is natuurlijk het antwoord op de offertevraag of in het jargon het 'bidbook'. Wat, zoals de zaken nu staan, ergens eind 2024 misschien zelfs begin 2025 verwacht wordt. Voordien zijn er natuurlijk nog talrijke, ook erg belangrijke, mijlpalen waaronder bijvoorbeeld de geologische analyse van de bodem waaruit moet blijken of de ondergrond van de regio voldoet, het uiteindelijke standpunt van Vlaanderen om al of niet mede gastheer te zijn voor ET, het al of niet aansluiten van Duitsland in het drielandenconsortium, en zo zijn er veel meer op te noemen.
6. De verdeelsleutel zal afhankelijk van de evolutie van het project de komende jaren moeten bepaald worden in overleg met de partnerlanden.